

УДК 37.013.42/376.4

Оксана Товканець, викладач Вищого професійного училища № 3, м. Мукачево

ЦІННОСТІ МОЛОДІЖНОЇ СУБКУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ ПОВЕДІНКИ УЧНІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розглядаються проблеми впливу різних напрямів молодіжної субкультури на формування особистості учнів професійно-технічних навчальних закладів. Розкрито взаємозв'язок субкультури та поведінкових девіацій, їх ролі у визначенні моральних цінностей молодої людини.

Ключові слова: субкультура, молодь, моральні цінності, девіантна поведінка, неформальні молодіжні групи.

Лит. 6.

Постановка проблеми. Поява молодіжних субкультур як для західних країн, так і для України зумовлена прагненням молоді до спілкування з ровесниками, намаганням втекти від духовної самотності в родині, у суспільних інститутах, іноді це спроба відійти від суспільства загалом. Така самотність є характерною як для дітей забезпечених батьків, так і вихідців з малозабезпечених родин [1]. Окрім духовної самотності молодої людини існує і соціальний підтекст – визначення ролі та місця молоді в суспільстві.

Важливим компонентом регуляції поведінки молодої людини в сучасному глобалізованому світі є залучення культурно-дозвільної сфери української молоді до поширених у світі модних культурологічних течій, формування молодіжної субкультури, яка має значний вплив на становлення особистості.

Як відомо, субкультура взагалі – це поняття, яке можна розглядати як:

- сукупність деяких негативно інтерпретованих норм і цінностей традиційної культури, що функціонує в якості культури певного прошарку суспільства;

- особливу форму організації людей (частіше всього молоді), автономне цілісне утворення усередині панівної культури, яка визначає стиль життя і мислення її носіїв, що відрізняється своїми звичаями, нормами, комплексами цінностей і навіть інститутами;

- трансформовану професійним мисленням систему цінностей традиційної культури, що отримала своєрідне світоглядне забарвлення.

Проблема субкультури загалом була предметом наукових досліджень психологів (Ю. Бусел), педагогів (І.Д. Бех, О.Я. Рибалка), соціологів (В. Лісовського, О. Якуби), філософів (А.К. Бичко) тощо.

На нашу думку, малодослідженою є проблема впливу субкультури на формування цінностей учнів професійно-технічних училищ, що і зумовило предмет розгляду статті.

Мета статті: провести стислий аналіз впливу молодіжної субкультури та її напрямків на формування девіантної поведінки.

Виклад основного матеріалу. Зазначимо, що у педагогічному аспекті молодіжну субкультуру можна розглядати з позиції появи, формування та функціонування неформальних молодіжних об'єднань, роботи педагогів та спеціалістів групи підтримки з ними.

Особливістю молодіжної субкультури є її підкресленість, відстороненість, часто демонстративність, епатажність, що відрізняється від культурних цінностей старших поколінь, національних традицій. Іншою характерною особливістю сучасної молодіжної субкультури є переважання споживання над творчістю. Це дуже негативна особливість, тому що по-справжньому залучення до культурних цінностей відбувається тільки за активної самостійної культуротворчої діяльності. Третьою характерною особливістю молодіжної субкультури можна назвати її авангардність, спрямованість у майбутнє, часто – екстремальність. Найчастіше ці риси поєднуються з відсутністю серйозного фундаменту історичних і культурних традицій. У молодіжному середовищі з'явилися нові тенденції в розумінні культури.

Основою виникнення молодіжної субкультури є неформальні молодіжні групи, які, в свою чергу, з'являються внаслідок порушення процесу адаптації молодих людей у навколишньому соціальному середовищі. Сам факт появи цих груп – процес закономірний, оскільки в юнацькому віці виникає підвищена потреба у спілкуванні з однолітками, до думки яких молоді люди схильні прислухатися більше, ніж до думки дорослих.

Підкреслимо, що неформальні об'єднання і молодіжні рухи характеризуються певними функціями. Однією з головних серед них є можливість самореалізації, тобто суб'єктивного втілення. Сюди можна додати інструментальну, коли група стає інструментом для досягнення свідомих чи несвідомих результатів, і компенсаторну функцію, пов'язану з відсутністю

ЦІННОСТІ МОЛОДІЖНОЇ СУБКУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ ПОВЕДІНКИ УЧНІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

особистої незалежності й свободи в офіційних структурах, хоча незалежність у неформальних групах – уявна. Евристична функція виражає художньо-творчі й моральні прагнення молоді та реалізується в соціокультурній діяльності. Таким чином, факторами, що сприяють виникненню неформальних молодіжних груп, є: неможливість самореалізації в колі сім'ї, в школі, інституті або формальних громадських організаціях, відсутність взаєморозуміння чи непорозуміння, розбіжності у поглядах з батьками та викладачами. Серед мотивів, що спонукають прагнення до відходу молоді в неформальні угруповання, об'єднання можна назвати такі, як бажання знайти однодумців, опинитися в середовищі собі подібних, отримати можливість спілкування та взаєморозуміння, відійти від самотності, заповнити свій вільний час, відійти від постійного нагляду батьків, учителів, протиставити силі суспільства колективну силу об'єднання або групи.

Зазначимо, що є різні визначення типів молодіжної субкультури. У психолого-педагогічній літературі можна зустріти наступну типологізацію молодіжних субкультур: романтико-ескапістські субкультури (хіпі, індеаністи, толкієністи, з певним застереженням – байкери), гедоністично-розважальні (мажори, рейвери, реperi і т.п.), кримінальні (“гопники”, “люгери”), анархо-нігілістичні (панки, екстремістські субкультури “лівого” і “правого” спрямування), які можна в деякій мірі назвати радикально-деструктивними.

У більшості молодіжних субкультур виникають своєрідні родоплемінні відносини. Це в якомусь сенсі громада, наприклад, панків, байкерів, скінхедів або хіпі-плем'я, зі своїм містичним взаємозв'язком, предметною магією, харизматичними лідерами. Притаманну їм символіку можна розглядати не тільки як явище естетичне, соціальне, психологічне, але і як етнографічне – спосіб вживання і самоорганізації великої кількості людей. Кожна субкультура – явище архаїчне за своєю організацією і завжди постмодерністське за змістом. Це своєрідна різна гра культурними контекстами.

У ході проведеного нами дослідження ми вивчили найбільш розповсюджені неформальні об'єднання молодих людей і спробували з'ясувати поширеність тих чи інших видів девіантної поведінки в цих об'єднаннях. Дослідження проводилося в Закарпатській області, зокрема в м. Мукачеві.

Нами були частково вивчені такі молодіжні субкультури: панки, металісти, рокери, локомотівці, скінхеди, реperi, мажори, хайлайфісти і емо. У

кожній з вивчених субкультур спостерігаються відмінності в переважанні тих чи інших видів девіантної поведінки.

За рівнем девіантних проявів і різноманітності їх видів пріоритет належить субкультурі металістів, реперів та емо. Вивчені нами металісти на території Закарпатської області представлені, головним чином, школярами, учнями ПТУ, безробітною молоддю. Велика частина представників відноситься до вікової групи від 14 до 16 років (вихідці з проблемних сімей та сімей “групи ризику”). Переважаючі види девіантної поведінки – хуліганство, бійки, розбій, порушення громадського порядку, лихослів'я і вживання наркотичних та інших психоактивних речовин. Важливим атрибутом їх субкультури, ритуалом прилучення до неї, особливою формою комунікації в співтоваристві є вживання слабоалкогольних напоїв – пиво, лікери, спеціальні коктейлі. Конкретних переваг слабоалкогольних напоїв не виявлено. Вживають те, на придбання чого вистачає грошей. Люблять курити “травичку”. Викликає особливу тривогу вживання наркотичних речовин, що виражається як своєрідний протест проти дорослої культури. Перевага віддається палінню “крека”, вживання екстазі, кофеїну. Наприклад, у субкультурі емо рівень девіантних проявів різного роду та виду значно нижче, ніж у реперів, панків і металістів, але куріння “травки” вважається символом єдності групи. Більш сильною наркотичні речовини в даній субкультурі не поширені, але зате вживання алкоголю вважається нормою.

Аналіз і вивчення таких молодіжних субкультур, як “рокери” і “скінхеди”, показує, що головні види девіацій пов'язані з порушенням існуючих норм права, причому в середовищі рокерів вони пов'язані головним чином з порушенням громадського порядку, у представників скінхедів це виражається в бійках, розбійних нападах, різних насильницьких діях, в окремих крайніх випадках справа доходить до нанесення тяжких тілесних ушкоджень іншим людям. У відношенні вживання наркотичних та інших психоактивних речовин можна відзначити вкрай негативне ставлення молодих людей, представників даних субкультур, до вживання наркотичних речовин. До алкоголю також виявляється негативне ставлення, хоча вживання пива вважається нормальним і природним. “Пиво – це не алкоголь, і стати алкоголіком, вживаючи пиво, неможливо”, – пояснили нам своє ставлення до цього напою хлопці.

Сучасна молодіжна субкультура поповнилася ще одним напрямком – емо (*англ. emo: від emotional –*

ЦІННОСТІ МОЛОДІЖНОЇ СУБКУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ ПОВЕДІНКИ УЧНІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

емоційний), який сформований прихильниками однойменного музичного стилю. Дуже часто його представників називають емокиди (emo + англ. kid – молода людина; дитина) або, залежно від статі – емобой (англ. boy – хлопчик, хлопець), емогерл (англ. girl – дівчинка, дівчина) [1].

Термін “емо” вперше з’явився в інтерв’ю з Айеном Маккеєм, засновником руху Straight edge (скорочено sXe), основою якого є здоровий спосіб життя: відмова від наркотиків, куріння, алкоголю, безладних статевих зв’язків, в окремих випадках – вегетаріанство. Від панків були узяті політичні погляди: протест проти істеблішменту, консерватизму, авторитаризму, націоналізму і радикального капіталізму, а також прихильність ідеалам антирасизму і антифашизму. Цей рух став дуже популярний серед прихильників емокора і хардкора. Взагалі хардкор (англ. Hardcore) – музичний жанр, що з’явився в США та Великій Британії в кінці 70 років ХХ століття в результаті відокремлення від панк-року. Особливістю їх стилю є те, що звук, у порівнянні з традиційним звучанням панк-року, став швидшим, важким, композиції стали коротшими. Основна тематика пісень – особистісна свобода, анархія, політика, соціальні аспекти, насилля, пацифізм [3].

Емо часто порівнюють з готичною субкультурою, що зазвичай викликає протест як у “готів”, так і у емокидів, хоча насправді між цими субкультурами спостерігається певна спорідненість. Духовними ідеалами культури є правдивість, чесність, вірність, щирість. Зовнішньо представники емо вирізняються серед інших зачіскою (косий, рваний чубок до кінчика носа, що закриває одне око, а ззаду коротке волосся, що стирчить в різні боки, перевага надається жорсткому прямому чорному волосся), часті проколи вух, на обличчі – пірсинг (наприклад в губах і лівій ніздрі, бровах, переніссі). І хлопці, і дівчата можуть фарбувати губи під колір шкіри, використовувати світлий тональний крем. Очі густо підводять олівцем або тушшю, завдяки чому вони виглядають яскравою плямою на обличчі. Нігті покривають чорним лаком. Емо носять одяг в рожево-чорних тонах з двокольоровими узорами і стилізованими значками. Колір одягу може залежати від душевного стану: перевага чорного кольору може бути викликана депресією, нещастям, знедоленою людиною; радісні моменти відображає рожевий колір.

Серед багатьох молодіжних субкультур існує неприязне відношення до “Емо”, яке виражається у висміюванні зовнішнього вигляду, критиці ідей і музичних переваг емокидів.

Відзначимо, що ту або іншу молодіжну субкультуру, незважаючи на той негатив, який вона в собі укладає, не можна сприймати як щось тільки антисоціальне, як суспільне зло. Це те поле самореалізації, яке обрали для себе молоді люди. Дорослі розмірковують про дві крайнощі: з одного боку, про медико-біологічні причини девіацій в молодіжному середовищі, а з іншого – про антисоціальні впливи середовища на молодь, але часто не бачать основного джерела негативних проявів у молодих людей, який пов’язаний з тим, що в силу різних причин дитина не реалізує свої потреби, не може знайти поле своєї самореалізації. І поки вчені і практики міркують, молоді люди шукають вихід і способи реалізації цих потреб і свою “нішу”. На жаль, вона не завжди буває соціально схвалюваною.

Висновки. Таким чином, досліджуючи питання причин зростання девіантної поведінки учнів ПТНЗ, ми прийшли до висновку, що у молодшому юнацькому віці однією з основних причин цього є вплив на поведінку дитини негативних цінностей молодіжної субкультури, в яку вона включена і в якій прояви тих чи інших девіацій стає її невід’ємним компонентом.

Аналіз різних молодіжних субкультур показує, що ті чи інші види девіантної поведінки у молодих людей є більшою чи меншою мірою значимим атрибутом (елементом) субкультури, який може виступати як ритуал залучення (ініціації) до субкультури, спосіб ідентифікації з її представниками, елемент символічного світу субкультури, особлива форма комунікації в співтоваристві, форма протесту по відношенню до “дорослої” культури та ін. Можна говорити про характерні для конкретної субкультури девіантні прояви в поведінці.

Молодіжна субкультура – це певне поле реалізації, що виникає як потреба у молодих людей, яке вони обирають при відсутності альтернативи, тому в процесі організації профілактики необхідне вивчення різних молодіжних субкультур з метою визначення ефективного і варіативного комплексу заходів профілактики девіантної поведінки учнів ПТНЗ.

1. Кравченко А.И. Социология: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М.: Издательский центр “Академия”, 2002. – 640 с.

2. Павловский В.В. Ювентология: проект интегративной науки о молодежи. – М.: Академический Проект, 2001. – 304 с.

3. Рибалка О.Я. Формування моральних цінностей у міжстатевих стосунках підлітків // Постметодика. – №5 – 6. – 2001. – С. 146 – 149.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ОСВІТИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

4. Субкультура емо [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://in-format.lviv.ua/zagalne-pro-emo/emo-kydy/>

5. Якуба О. Молодіжні рухи та їх базова

типологізація/ Олена Якуба [Електронний ресурс] // Режим доступу: // <http://www.ji.lviv.ua>

6. Peter Belisto, Bjb Davis/ Hardcore California A History of Punk and New Wave. – 1983. – 128 p.

Стаття надійшла до редакції 22.03.2011

УДК 371.124:81'243

Леся Комар, викладач Інституту підприємництва та перспективних технологій
Національного університету "Львівська політехніка"

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ОСВІТИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

У статті розкривається питання підготовки майбутніх вчителів іноземних мов до використання інноваційних технологій в системі безперервної освіти навчання англійських фразеологізмів.

Ключові слова: вчитель, студент, інновації, педагогічний експеримент,

Лит. 27.

Продовження статті, опублікованої в №8 (79) 2011 року. При порівнянні мов національно-культурні відмінності ми бачимо практично на всіх рівнях, але особливо яскраво на лексичному та фразеологічному, ось чому безпосередньо об'єктом порівнювального лінгвокраїнознавства виступає, передусім, лексика і фразеологія.

Для лінгвокраїнознавства особливий інтерес становлять мови, що обслуговують більш, ніж одну культуру (негомогенні мови). Національні варіанти, наприклад, варіанти англійської мови, становлять найцінніший матеріал для вивчення відбитої в них культури, особливостей розвитку народів Великої Британії, США, Австралії та ін. Виявлення і розкриття семантики національно-маркірованих лексичних одиниць п'яти основних варіантів англійської мови поклато початок розробці нового напрямку порівнювального лінгвокраїнознавства – країнознавсько-орієнтованої варі антології [24].

Лінгвокраїнознавчий аспект знаходить своє відображення в цілях та задачах навчання іноземної мови, а також у змісті та прийомах навчання, що дає можливість цілеспрямовано проводити роботу з формування фонових країнознавчих знань з перших кроків. На наш погляд, можна казати про лінгвокраїнознавчий компонент змісту підручників, тому що він входить в цілі, зміст та прийоми навчання, які в них викладені. Правомірно вважати лінгвокраїнознавчим компонентом зміст навчально-методичного комплексу в цілому, тому що його складовими частинами є книга для читання, книга для вчителя, яка значною мірою вирішує ці задачі.

У зв'язку з розвитком та зміною освітньої

системи, розробкою нових методик, багато вчителів починають перебудову і у навчанні іноземної мови, у прагненні розвинути в них мотивацію, інтерес до оволодіння іноземною мовою, у спробах перебороти формалізм в організації навчально-виховного процесу й оцінці діяльності студентів, перейти від авторитарного стилю.

Постановка проблеми дослідження фразеології у лінгвокультурологічному аспекті стала можливою в зв'язку із становленням в працях В.Г. Костомарова та Є.М. Верещагіна [7] теорії лінгвокультурології, об'єктом дослідження якої є так звані "фонові знання", якими володіють тільки члени певної етнічної чи мовної спільноти, які тісно зв'язані з національною культурою і закодовані в семантиці мовних одиниць [24]. Наріжним каменем теорії лінгвокультурології є також поняття про "культурний компонент значення", який представлений як в зазначених вчених, так і багатьох інших: Д.Г. Мальцевої, [14] Г.Д. Томахіна, А.Д. Райхштейна та інших [24]. Як правило, під "культурним компонентом значення" розуміють додаткові конотативні "нашарування" на основне значення фразеологізму: емоційні, експресивні та оцінні, які часто пов'язані з національно-культурною специфікою тієї дійсності, яку вони відображають, а саме з історією, фольклором, побутом, звичаями та традиціями тощо. Тому, відображаючи у своїй семантиці зазначені фрагменти картини світу культурологічного характеру, фразеологізми є, з одного боку, потужним етнокультурним маркером у тій чи іншій мовній картині світу, а з іншого – одним із найбільших джерел культурологічних фонових знань, які знайшли своє відображення в їх семантиці.